

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Заместник-министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД09-.....

На основание чл. 13д, ал. 2, т. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, при спазване на изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с осигуряването на обучението по учебен предмет и Заповед № РД09-3194/30.05.2022 г. на министъра на образованието и науката

УТВЪРЖДАВАМ

Учебна програма за специфична професионална подготовка по учебен предмет **организация на пристанищната механизация – теория за специалност код 5250603 „Пристанищна механизация“**, професия код **525060 „Монтьор на подемно-транспортна техника“** от професионално направление код **525 „Моторни превозни средства, кораби и въздухоплавателни средства“** съгласно приложението.

Учебната програма влиза в сила от учебната 2022/2023 година.

X

МАРИЕТА ГЕОРГИЕВА
Заместник-министър на образованието и...

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

У Ч Е Б Н А   П Р О Г Р А М А

за специфична професионална подготовка

по

учебния предмет

Организация на пристанищната механизация

теория

Утвърдена със Заповед № РД ..... Г.

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:

код 525 „Моторни превозни средства, кораби и въздухоплавателни средства“

ПРОФЕСИЯ:

код 525060 „Монтьор на подемно-транспортна техника“

СПЕЦИАЛНОСТ:

код 5250603 „Пристанищна механизация“

София, 2022 година

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма е предназначена за всички професии/специалности от професионалното направление код **525 „Моторни превозни средства, кораби и въздухоплавателни средства“**, в които по типовите учебни планове се изучава учебният предмет **организация на пристанищната механизация**

В учебната програма е включено учебно съдържание, с овладяването на което се цели учениците да усвоят система от научни знания за предназначението и видовете морски пристанища, видовете товари, товаро-разтоварната дейност и технологичния процес на обработка на товарите в пристанищата.

В учебната програма са включени знания и за елементите определящи организацията на безопасната експлоатация на пристанищната механизация.

Структурата на учебната програма е подчинена на изискването в началото да се усвои тази част от учебната информация, която служи като научна база за изясняване на останалото учебно съдържание.

Обучението по предмета има фундаментален характер и се извършва във взаимовръзка с учебните предмети от отрасловата и специфичната подготовка по професията. Формираните професионални компетентности по предмета са основа за провеждане на обучението по останалите предмети от отрасловата и от специфичната професионална подготовка за професиите от посоченото професионално направление.

Едновременно с усвояването на теоретичните знания у учениците се формират навици за техническо мислене, способност за самостоятелна работа, включваща ползването на информационни технологии, справочници и каталози и анализиране на информация.

Като форма на обратна връзка и оценка на знания и умения се използват устни и писмени методи, нестандартизирани тестове, изпълнение на самостоятелни практически задачи: проекти, доклади, презентации и др., за диагностиране степента на усвояване на основни понятия, факти и закономерности и на придобитите компетентности, както и идентифициране на обучителни дефицити и предприемане на мерки за преодоляването им.

Обучението се провежда чрез теоретични уроци за нови знания и се организира чрез активно включване на ученика в учебния процес, чрез проблемно поставяне и изясняване на учебното съдържание, чрез анализиране на данни, поставяне на индивидуални и екипни задачи, познавателна дейност: за проучване и синтезиране на информация от различни източници свързани с правилата за безопасна експлоатация на пристанищната механизация, с работата с типови технологични карти, както и с изграждане на нагласа за самостоятелна работа с техническа документация.

Учителят използва подходящи образователни техники и различни методи за преподаване в зависимост от методичната единица, като планира и подбира нагледните средства и материали.

Образователно-технологичните модели като е-обучение, уеб-уроци, демонстрации, а също и презентации по дадени теми или част от теми, работа с различни източници в интернет, електронни тестове, работни листове, електронни уроци и др. следва да се прилагат с цел постигане оптимален резултат в конкретна учебна ситуация и повишаване мотивацията на учениците за учене.

Обучението се провежда в кабинет, оборудван с дидактически материали, учебно-технически средства, устройства за достъп до електронни ресурси, стандарти, чертежи, схеми, фотоси, макети, образци на пристанищна механизация, справочна и фирмена техническа литература, както и чрез посещения на предприятия, сервизи, изложби и др.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Обучението по предмета **организация на пристанищната механизация** има за цел учениците да усвоят знания и придобият умения и компетентности свързани с:

- предназначение, основните показатели, класификация на пристанища, товари, транспортни средства;
- устройството, конструктивните особености, принципа им на работа;
- нормативните документи, осигуряващи безопасни условия на труд и експлоатация на техниката в пристанищата;
- основните документи и реда за обработка на видовете товари;
- самостоятелна творческо-познавателна дейност с учебна и справочна литература и техническа документация.

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Разпределение на учебното време:

Общият брой часове по учебния предмет организация на пристанищната механизация – теория, е определен в специфичната професионална подготовка на типовите учебни планове за специалността.

Раздели, теми и препоръчителен брой часове:

Учебното съдържание е структурирано в пет раздела. За всеки раздел са записани препоръчителен брой учебни часове и теми. Учебните часове се разпределят по раздели и теми в началото на всяка учебна година от учителя, в зависимост от възможностите и интересите

на учениците, методите на обучение и планираната в училищния учебен план разширена професионална подготовка.

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ И ТЕМИТЕ	ПРЕПОРЪЧИТ ЕЛЕН БРОЙ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ
I.	ПРИСТАНИЩА	6
1.	Общи сведения за морско и речно пристанище. Предназначение. Видове. Класификация – предназначения на видовете пристанища. Складово стопанство. Пристанищни работници. Пристанищен флот. Насоки за развитие.	
2.	Устройство на пристанище. Основни части. Акватория – рейд, пристанищни басейни, оградни съоръжения. Територия - кейова стена, корабно място, кейов фронт.	
3.	Оборудване за претоварване и вътрешно пристанищен транспорт. Предназначение. Видове. Брегови и плаващи товаро-разтоварни машини. Приложение. Открити и закрити складове. Вътрешно-транспортни средства.	
4.	Организационна структура в пристанището. Условно разделяне на територията. Ръководство. Морска и митническа администрация, Технически надзор на пристанищните машини и съоръжения - структура, функции, задачи. Комплексни бригади.	
5.	Основни показатели за работа в пристанището. Товарооборот. Пропускателна способност. Товаропреработка. Брой корабни места. Дълбочина на кея. Големината на откритите и закрити складови площи.	
II.	ТОВАРИ	6
1.	Общи сведения за товари. Видове. Свойства. Изисквания. Товарозахватни устройства.	
2.	Насипни и натрупни товари. Определение. Характеристика на насипните и натрупните товари, физикохимични свойства и особености. Условия за складиране и съхранение.	
3.	Режимни товари. Определение за режимни товари. Характеристика на режимните товари. Основни физикохимични свойства и особености.	
4.	Бройни (генерални) товари. Определение. Характеристика на генералните товари, особености. Условия за складиране и съхранение.	
5.	Опасни товари. Определение. Основни характеристики. Класификация според международната конвенция. Условия за складиране и съхранение.	
6.	Маркировка на товарите. Предназначение. Видове маркировка, изисквания и нанасяне върху тарата.	

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ И ТЕМИТЕ	ПРЕПОРЪЧИТ ЕЛЕН БРОЙ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ
III.	ТРАНСПОРТНИ СРЕДСТВА	4
1.	Кораби. Предназначение. Класификация на корабите. Основни характеристики - товароносимост, газене, товаровместимост, скорост на кораба, мощност на главната електрическа уредба.	
2.	Устройство на товарните кораби. Корабни системи. Основни отсеци. Главни размери.	
3.	Товарни вагони. Предназначение. Видове. Параметри	
4.	Автотранспортна техника за превоз на товари. Предназначение. Видове. Параметри.	
IV.	ОРГАНИЗАЦИЯ И ТЕХНОЛОГИЧЕН ПРОЦЕС НА ПРЕТОВАРВАНЕ	10
1.	Понятие за технологичен процес на товаро-разтоварните работи. Определение. Цел. Класификация - пряк и складов. Операции - трюмни, складови, вагонни, транспортни, кейови. комбинирани превозни схеми - интермодални терминали, Ro-Ro и фериботни превози Подготовка за товаро-разтоварна работа. Товаро-разтоварен план. Избор на технология за товарене и разтоварване и технологични карти.	
2.	Технология за претоварване на насипни материали. Варианти. Трюмни работи за товарене и разтоварване на кораб. Вагонни и складови работи. Техника за безопасност	
3.	Технология за претоварване на зърнени материали. Инвентар. Трюмни работи за товарене и разтоварване на кораб. Вагонни операции. Техника за безопасност	
4.	Технология за претоварване на товари в чували и бали. Технология за претоварване на товари в платнени чували и балирани товари. Комплексно-механизирано претоварване. Книжни торби. Техника за безопасност	
5.	Технология за претоварване на товари в сандъци, палети и пакети. Технология за претоварване на товари в сандъци с тегло до 0,8 kN. Технология за претоварване на товари в сандъци с тегло от 2,5 до 30 kN. Технология за претоварване на товари в сандъци с тегло над 30 kN. Техника за безопасност Технология за претоварване на палетизирани и пакетирани товари	
6.	Технология за претоварване на товари в бурета, бъчви и варели. Товарозахващащи устройства. Изисквания. Техника за безопасност	
7.	Технология за претоварване на цветни метали, чугун и др. Инвентар. Претоварване на блокчета. Претоварване на връзки. Техника за безопасност.	

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ И ТЕМИТЕ	ПРЕПОРЪЧИТ ЕЛЕН БРОЙ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ
8.	Технология за претоварване на дървен материал. Дълги и кръгли трупи. Бичен дървен материал. Инвентар. Техника за безопасност.	
9.	Технология за претоварване на дълги, тежки и голямогабаритни товари и контейнери. Специални приспособления. Особенности. Видове окачвания. Техника за безопасност.	
10.	Укрепване на товарите. Укрепване на товарите на корабите - в трюма, на палубата. Укрепване на товарите на подвижен железопътен състав. Укрепване на товарите при превоз с автотранспортна техника.	
V.	Здравословни и безопасни условия на труд, организация на движението в пристанището, опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации	3
1.	Общи изисквания по безопасни условия на труд, организация на движението и сигурност в пристанището. Нормативна уредба. Изисквания. Инструктажи. Лични и специализирани предпазни средства. Сигнали, знаци, маркировка.	
2.	Общи изисквания за пожарна безопасност в пристанищата и опазване на околната среда. Нормативни уредби и изисквания.	
3.	Овладяване на рискови и аварийни ситуации. Определение за аварийни и рискови ситуации в пристанищата и при експлоатацията на пристанищна механизация. Нормативни уредби и изисквания. Видове наранявания. Първа долекарска помощ. Регистриране.	
ОБЩ БРОЙ ЧАСОВЕ:		29

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

В резултат от обучението учениниците трябва да притежават следните знания, умения и компетентности:

да знаят:

- предназначението и приложението на видовете пристанища, товари, транспортни и товарообработващи средства;
- устройството и конструктивните им особености;
- техниката и технологията на обработка на товарите;
- организацията на товаро-разтоварните работи;
- изискванията за безопасни условия на труд, организация на движението и сигурността в пристанището, пожарна безопасност, действия при аварийни и рискови ситуации.

да могат да:

- разчитат схеми, чертежи, технологични карти и друга техническа документация;
- сравняват и анализират приложението, предимства и недостатъци на видовете пристанищна механизация;
- спазват основните правила за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и пожаробезопасност.

компетентности:

- комуникативност;
- трудова дисциплина и отговорност;
- логическо мислене;
- работа самостоятелна и в екип;
- проява на стремеж към професионално усъвършенстване и кариерно развитие.

V. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. инж. Петя Узунова. Професионална гимназия по транспорт, гр. Бургас.
2. инж. Чавдар Здравков. външен експерт, гр. София.

VI. ЛИТЕРАТУРА

1. Наредба за безопасна експлоатация и техническия надзор на повдигателни съоръжения (ДВ, бр.60 от 25.07.2006 г., посл. изм. 2021 г.).
2. Наредба № 10 на МТСП от 7 декември 2004 г. за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при работа с електрокари и мотокари (ДВ, бр.112/2004 г.).
3. Наредба № 12 на МТСП от 30 декември 2005 г. за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при извършване на товаро-разтоварни работи (ДВ, бр.11/2005 г.).
4. Наредба № РД-07/8 от 20 декември 2008 г. за минималните изисквания за знаци и сигнали за безопасност и/или здраве при работа (ДВ. бр.3/2009г., изм. и доп. ДВ. бр.46/2015г.)
5. Цанев, Л. и колектив. Пристанищна механизация, Техника, 1988.
6. Милман, И. Учебник на пристанищния работник, Техника, 1977.
7. Дивизиев, В. и колектив. Подемно-транспортни машини и системи. Техника. 1993.
8. Петров, Д. и колектив. Техника и технология на товаро-разтоварните процеси. ВТУ "Тодор Каблешков". 2001.
9. Грънчарова, В. Товарознание – част I и част II. СТЕНО. Варна, 2014.
10. Каталози, проспекти, технически паспорти, технически справочници и друга фирмена литература.

11. Пристанищни и корабни документи, атлас с технологични карти, инструкции за организиране работата в пристанището и др.

ПРОЕКТ